

4
33
A
1942

F R I F A G B E V E G E L S E

NR. 33

2. Årgang

5. september 1942.

VIGGO HANSTEEN & ROLF WICKSTRØM.

De norske arbeidere og sammen med dem hele det norske folk feirer minnet om de falne frihetshelter fra 10. september 1941 med en stille demonstrasjon bak lukkede dører. I familiekretsen rundt omkring i de tusener av norske hjem vil en denne dag etter kl. 19 ved en enkel høytidelighet minnes den innsats som ble gjort av Hansteen og Wickstrøm og alle de andre ofrene for de brutale standrettsdommene ifjor. Og vi vil gjenta på nytt den hellige ed vi sverget da vi på avstand stod ved våre myrdede kamaterers båre: Aldri å hvile et øyeblikk og aldri vike tilbake for nos offiser eller noen lidelse før den frigjøringsstrid de gav sitt liv for, er kjempet fram til seir!

KAMERATH

Det er i disse dager et år siden den norske fagorganisasjonen ble helt knekket og fullstendig overtatt av de tyske og norske nasister. Unntakelses-tilstanden i Stor-Oslo i september 1941 betegner et avgjørende skille i okkupasjonens historie. Med ett slag opphørte tyskerne å nytte lokketoner og såkalt "høysinn" overfor det norske folk. Fra dette tidspunkt var det den nakne, brutale terror som alene kom til anvendelse.

Men like litt som nordmennene lot seg fange inn av de tyske forsøk på å komme til "Forståelse", like litt lot seg heller true vekk fra den nasjonale selvhevdelsens linje, som det samlede folk slo inn på samme dag det tyske overfall fant sted. Mordene på Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm og de øvrige uhyrlige standrettsdommene virket stikk mot tyskerne hensikt. For nordmenn er frihet og menneskeliv uerstattelige verdier, som intet menneske har rett til å forgripe seg på. Når det blir gjort, vokker det krefter i oss som er sterke enn all vold. Den redsel og panikk som Terboven og Heydrich trodde at de kunne spre gjennom terroren sin, ble aldri til virkelighet. Tvert imot - midt under terroren rettet et stolt folk ryggen.

For de fagorganiserte arbeidere kom nasistenes åpne overtagelse av organisasjonsapparatet i virkeligheten som en befrielse. Den tilstand av uklarhet som inntil da hadde hersket, var med ett slag borte. Overløpernes intrigespill var umuliggjort. De måtte åpent tre fram på fiendens side og arbeiderne visste hvor de hadde dem. Da radioen ble tatt, og terroren tvang til forsiktighet med spredning av den illegale presse, kunne det nok hende at mange til enkelte tider var dårlig underrettet, men dette rettet seg snart. Selv om de norske arbeidere alltid hadde ført sin sosiale strid åpent og for full offentlighet som vår frie demokratiske forfatning ga anledning til, så skapte de snart de nødvendige organer som kunne stille seg i spissen for den underjordiske kamp som fra nå av måtte føres. Tyskerne og quislingene fortsatte nok sine anslag, men på tross av stadige arrestasjoner, lyktes det dem aldri å stoppe de illegale avisene, eller bringe det underjordiske apparatet i ulage. Arrestasjonene gikk i første rekke ut over organisasjonens gamle tilslidsmenn - de som hele tiden rakrygget hadde motstått det nasistiske presset - og desverre er det idag ikke mange igjen på frifot av den gamle garde. Men belart av erfaringene fra nasistenes maktovertagelse i Tyskland, gikk de norske arbeidere andre veier i sin illegale kamp, og det vil derfor aldri lykkes våre fiender å domme opp for det frigjøringsarbeid som pågår og som vil fortsette å øke i styrke inntil det surrenner de lenker som i dag svinebinder den norske arbeiderklassen og

ARBEIDSSAMBADET OG DE NÆRMESTE OPPGAVENE.

Selv om det synes som om nasistene på nytt har fått betenkneligheter med å proklamere sitt arbeidssamband, så må kampen mot tvangorganiseringen ikke slappe av et øyeblikk. Det ulidelige forhold at arbeiderne fortsatt må betale kontingent til den nasistiske fagorganisasjon, kan ikke vedvare stort lenger. Men før en ny situasjon intreffer, er det heller ikke aktuelt å ta avgjørende skritt i denne sak.

Det er mulig at NS "rikssting" som trer sammen i dagene 25. til 27. september, er utsatt til å danne opp takten til nye begivenheter. Om dette vet vi intet. For såvidt kan det innvulles avgjørende hendinger også før den tid. I alle tilfeller må forberedelsene til å møte enhver form for nye kampsamband fortsettes. På alle arbeidsplasser drøfter en situasjonen nå om dagen. Sørg for at alle som én blir orientert og får forståelsen av hver viktig det er at alle gjør sin innsats.

Kommer medlemskapet i arbeidssambandet i samme eller liknende form som nå i fagorganisasjonen, må kontingentnektning og skirftlig protest hvor en avslår å la seg innvulles i det nye samband, bli det øyeblikkelige svar fra alle fagorganiserte kvinner og menn. Andre yrkesgrupper, stands- og arbeids-giverorganisasjoner som også vil bli berørt, må selvsagt være med på samme måte. Ad den såkalte "frivillighetens vei" skal det aldri lykkes å stable noe nasistsamband på bane.

Men det var nok hende at dagens mukthavere er klar over dette selv. Og at de derfor vil forsøke å træffe sine planer igjennom ved overrumping og vold. Utnyttelsen av kongedemonstrasjonen 5. august til massarrestasjoner og av den sannsynligvis lagede "attentat" i statspolitiets kontorer til 5 nye dødsdommer, tyder på litt av hvært. At nasistene vil søke å fremprovosere nye "begivenheter" som kan gi påskudd til de mest drastiske overgrep, må en ha klart for seg. Det gjelder derfor fremfor alt å holde hodet kaldt og ikke la seg forvirre. Selv en ny uttakelsestilstand vil ikke nå å wholde de norske arbeidere fra tydelige å gi til kjenne at noe nasistisk arbeidssamband lar de seg ikke tvinge inn under.

- V -

UTSKRIVNING AV ARBEIDSKRAFTE

til de tyske militære anlegg har nå tatt fart igjen etter at det har vært stille en tid. Det er særlig folk fra forsikrings- og bankkretser som nå blir sendt til Wehrmachts anlegg i kystdistriket. Som vi tidligere har påpekt, er denne utskrivningen i absolutt strid med folkeretten, og under henvisning til må alle som berørtes protestere mot det militære tvangsarbeid for fienden

- V -

NASILÆREREN TRYGVE TELLEFSSEN.

Kragerø, tilslut 6. august Kirkedepartementet med forespørsel om ledige styrerstillinger, deriblant også ved Kragerø høgare skole. Fra departementet fikk han imidlertid meddelelse om at ingen av de av ham forespurte stillinger for tiden var ledige. Han konvendte seg i den anledning til fylkesføreren i Telemark, O. Dalen, som i sekvens anledning sendte kirke- og undervisningsministeren følgende brev:

"Ifølge samtal med herr kirkeministeren forleden ble det jo utrykkelig slått fast at de arresterte lærere ikke på noen måte blir å gjeninnsette i sine stillinger.

Jeg hører nå at krofter er i gjøre for å få innsatt de arresterte lærere som etterhvert kommer tilbake.

Jeg tar hensyn til herr ministeren at det blir gjort utrykkelig oppmerksom på til rette vedkommende at disse lærere ikke far noen som helst offentlig stilling. For folkeskulens vedkommende burde det derfor være de respektive skolestyrer som sørget for nye lærerkrefter i disse vakante stillinger, og for den høgare skole, må departementet innsette nye lærerkrefter som vi kan være tjent med.

Jeg vedlegger hermed en sakned fra lektor Trygve Tellefson, Kragerø, og departementets svar på denne sakned forekommer meg eiendomelig, når det uttales at Kragerø høgare skole styrerstilling p.t. ikke er ledig.

Jeg skal gjøre herr ministeren oppmerksom på at styraren av denne skole er

- 3 -
blant de arresterte lærere, og tør derfor på det bestemteste fraråde at
donne mann gjeninnslettes i sin stilling."

- V -

I SIN TALE PÅ GJØVIK

omtalte quisling også forholdene i heimbygd, Fyrresdal, der det bare
skulle være en håndfull jøssinger og i spissen for dem stod sogneprest
Irgens, som han påstod skulle ha tilranet seg en formue på 300.000 kr.
Når NS - etter påstanden - står så sterkt i denne bygd, skulle en tro
at quisling var fornøyd. Men sannsynligvis er det en ganske kraftig hånd-
full jøssinger i bygd med stor innflytelse etter "føreren"s opptræden
å dømme. Ledsaget av 12 uniformerte statspolitibetjenter trenget han seg
nøligr forleden inn til sogneprest Irgens, som han på sin vanlige pøbel-
aktige måte overøste med trussler og skjeldsord, hvoretter han lot sine
politilkeier foreta grundig husundersøkelse. Alt sølvtyg og andre verdi-
gjenster ble beslaglagt. Og den omtalte formue, som sognepresten hadde
tarvet gjennom sin kone og altså ikke som "ministerpresidenten" lønnetig
påstod var stjålet, ble selv sagt også konfiskert.
Imidlertid kan det hende at "føreren" denne gang har gått litt lenger i sin
pøbelaktighet enn selv han kan tillate seg. Sikkert er det i hvert fall at
tyskerne senere er blitt interessert i sakn, og at det nok kan hende den
vil få et etterspill.

- V -

DE TYSKE SOLDATER

HAR IKKE lenger den samme kampånd som tidligere. Oftere og oftere hører
vi om selvmord fra forskjellige kanter av landet. Forleden ble det meldt
om at en oberst hadde skutt seg på Gardermoen. Det er imidlertid ikke
bare disse enkeltstående tilfelle, som viser hvordan soldatenes moral er.
For en tid tilbake ble det skutt mange tyske soldater i Narvik, fordi de
noktet å reise til østfronten, og vi får nå bekreftet at det strømmer ligger
2.700 soldater i konsentrationsleir dør av samme grunn.

- V -

I BERGEN GJÄRER DET OGSÅ

blant de tyske soldater. I forrige uke brøt det løs en oppstand, hvis om-
fang vi ikke kjenner, men som i alle fall var så alværlig at det måtte
sendes forsterknings med Gestaposoldater fra Oslo i all hast.

- V -

UROEN FORPLATT ER SEG,

og her også breddt seg blant soldatene i hevedstrøden. Det å bli sendt til
østfronten, står for den tyske soldat som ensbetydende med døden, og mange
tar da hellr sjangsen på mytteri. Saledes kom det forrige fredag til opp-
tøyen på Bolteløkken skole. Politisoldater måtte rykke ut, gatene ble sper-
ret, men en kunne allikevel tydelig høre skuddveksling. Det var sannsyn-
ligvis samtidig også andre ting på ferde, for soldatene som hadde permisjon
og befant seg ute på restaurantene og andre offentlige steder, fikk ordre
om øyeblikkelig å begi seg til sine forlegningssteder. De holdte i den an-
ledning fortrinnsrett til sporveien.

- V -

ALLIERETE FLY OG UBÅTER

her i den senere tid vært virksomme utenfor norskekysten. For noen uker
siden, ble det senket 10 skip på vei til Stavanger, og av 11 skip som var
anmeldt til Oslo, kom bare 3 fram. I det siste har det også vært livlig
utgaende trafikk i Oslofjorden. I forrige uke gikk det sydover 7 skip,
hvorav 3 vendte tilbake, og tidligere var det gått ut 4 skip, hvorav 2
returnerte. De øvrige var senket. Av ovennevnte skip var 8 på 8 - 10.000
tonn.

- V -

HÅKON MEYER OG KÅRE REIN

er snart daglig å se på vei til og fra Victoria Teresse. Det er vel plan-
leggelsen av nye arrestasjoner blant tidligere partifeller de profesjonelle
angivere er så opptatt med. Vi forstår imidlertid ikke at tyskerne gider
å lytte til "rådene" deres lenger. Rittignøk har de oppnådd å fylle fengsler
og konsentrationsleire med arbeiderbevegelsens tillitsmenn og medlemmer,

... de har vi ri og vil alri kunne denne opp for den si kacke - den illegale arbeiderbevegelse, som har tatt kampen opp med overfullsmennene og forrederne. Meyer og hans medforbrytere skjønner nemlig ikke at fra den kjempende arbeiderklassen vil det alltid tre fram ledende personligheter som under enhver situasjon førstår å organisere kampen for en seierrik avslutning.

- V -

"MINISTER" LIPPESTAD

og drabantene hans er travalt beskjeftiget om dagen med møter rundt omkring på bedrifter og verksteder. Det er det samme tykke vann de har i servore nå som tidligere, og det er ikke til å fatte at de ikke snart selv skjønner at deres hule propaganda går hus forbi. De fleste steder møter selvsagt ikke folkene opp. Der hvor møtene holdes inne i selve arbeidslokalene, forlater de fleste sine maskiner og arbeidsbord og går ut. Nå som før gjelder parolen at ingen bør la seg tvinge til å overvære disse nasistiske scener. De brennende krav som er reist fra tusenere av arbeidsplasser her i landet om lønnskompensasjon for den uhyggelige prisstigningen, og at mat for det daglige behov må skaffes fram, blir i dothele tatt ikke berørt av nasitalerne. Istedet får arbeiderne høre en masse sludder om at NS ønsker sosial rettferdighet, at de vil skape en ny storhetstid for landet, og at det bare skal en del omorganisering til før resultatene vil vise seg.

Arbeiderne er - dessverre for nasistene - som hele det norske folk for øvrig nokså realistisk innsillet. De vet at når de mangler melk, smør, egg, poteter - ja endog fisk, så er det resultatene av den "sosiale rettferdighets" - og nyorganiseringspolitikk, som har vært drevet av NS. Vi tror derfor vi gir herr Lippestad et godt råd når vi forteller ham at alle hans "bedriftsmøter" er fullstendig spilt møye, og at han derfor snarest bør innstille dem helt.

- V -

LEKTOR HALVARD LANGE

er på nytt arrestert av Gestapo. Lange satt som bekjent fengslet i mange maneder straks etter at krigen på norsk jord var opphört, og har siden hatt mordplikt hos det tyske politi.

- V -

LANGE LANDSMENN

i gode stillinger og med godt utkomme har hatt anledning til å skaffe seg matbeholdninger ved oppkjøp og ad irregulære kanaler. Vi har intet å si til dette. De som har anledning bør skaffe seg den man ten de kan, men de skal også huske på de forpliktelser de har overfor landsmann som er mindre bemidlet. Det kan hellere ikke nektes at mye av den svartebørstrafikk som er i sving, ikke bare er usund, men direkte forbrytersk. Når det gjelder underhåndsprisene på grønnsaker, poteter, bær og frukt f.eks., så har disse nødd en høyde som ligger utenfor rekkevidden for de fleste. Produsentene har ofte latt seg løkke av de mange tilbud fra folk med penger, og en arbeider som bare har sin kummerlige ukelønn å greie seg med, blir tilside-satt.

Idag må alle være klar over at det er den høyeste plikt for enhver god nordmann å dele med de landsmenn som lidet nød. Alene en slik innstilling kan forsvare oppkjøp og hamstring av matvarer, og alene viljen til å offre noe for andre kan gi seirene over våre motstandere.

- V -

SKRIV IKKE UNDER

Det har i de siste månedene hønt at et tilfeldig utvalg av personer fra de forskjelligste yrker og samfunnslag er blitt arrestert som gidsler eller er blitt "sikret". Ofte er det som betingelse for løslatelsen krevet at en skulle undertegne en erklæring om ikke i tale eller handling å motarbeide NS, den nasjonale "regjering" eller nyordningen. Slike erklæringer som er avtvunget en under press, medfører selvsagt ingen forpliktelser, men det vil svekke hele den norske fronten om mange skulle la seg forløde eller tvinge til å avgje loyalitetserklæringer. Det vil i beste fall føre til passivitet, men kan også bevirke at en blir tvunget inn i de nasistiske tvangssamband, eller truet til å sende sine barn til NSUF's Ungdomstjeneste.

Parolen må være:

Ingen erklæring om passiv eller aktiv loyalitet overfor NS.

- V -

PRESTESKAPETS AKTIVE KAMP

er trått inn i en ny alvårlig fase etter den meddelelse som ble lest opp fra landets prekestoler for 4 uker siden om at kirken hadde sett seg nødsaget til å bryte med staten og hadde opprettet "Den midlertidige kirkeledelse" med biskop Berggrav som formann og domprost Hygen som hans varamenn. Fra dette øyeblikk måtte det komme til åpen kamp.

Som svar på dette utstedte quisling en "lov" med øyeblikkelig virkning om at alle menighetsråd er avsatt og nye menighetsråd skal oppnevnes. De nye menighetsråd skal bestå av 3 medlemmer som skal utpekes henholdsvis av biskopen, sognepresten - hvis denne har biskoppens tillit (!) - og ordføreren. Til de gamle menighetsråd er det fra departementet kommet den elskverdigste skrivelse om at da de nå har sittet i 6 år, har de "krav på avløsning". Dep. takker for det store arbeid rådene har utført og ber samtidig om å få forhandlingsprotokoller, kasser og bøker oversendt.

- V -

DEN MIDLERTIDIGE KIRKELEDELSE

har imidlertid bestemt at de avsatte menighetsråd skal fortsette sin gjenning uanfektet. Den situasjon vil da inntreffa at det blir 2 menighetsråd: Ett som har menighetenes tillid, og ett som har statens maktmidler.

Departementet har videre 10. august utsendt følgende brev om Den midlertidige kirkeledelses ulovlighet og ugyldighet:

"De fratrådte biskoper har vært samlet til møte i Oslo og på dette møtet fattet beslutning om å opplese forholdet mellom stat og kirke, og har oppnevnt "en midlertid kirkestyrelse". - Da den nr ske kirke ifølge grunnloven og den kirkelige lovgivning er en statskirke, kan selvfølgelig kirkens organisasjon kun oppheves av den lovgivende myndighet i landet.

Den av de fratrådte biskoper proklamerte opplysning av forholdet mellom stat og kirke er derfor grunnlovsstridig og ulovlig og vil således ikke māføre noen som har fått lovlig rettsvirking for den norske kirke. - Den nr ske kirke består framleis som statskirke, følger gjeldende kirkelovgiving, disponerer over de kirkelige fonds, prestegårder, kirkebygninger osv, menighetshus samt andre institusjoner som er opprettet av statsmenigheten. Det nødvendige vil bli foretatt for at lov og rett respekteres også i disse spørsmål,

R. Skancke, Sigmund Feyling."

- V -

"LOV OG RETT"

er foreløpig respektert på følgende måte:

Til 22 av de avskjedigede prester (i alt ca. 50) kom forleden dag før skattpoliti (2 mann til hver) og tok fra prestene deres prestekjoler. (En av de NS-folk som var med på disse tyvetokter, var sønn av "biskop" Zwilgmeyer i Porsgrunn). Men ikke nok med det. Da en av de mest forfulgte prester, pastor Ingv. B. Carlsen stod i sakristiet i sin kirke, Gamle Aker, i fuldt ernat søndag morgen kl. 1/4 før 11, kom 2 politimenn inn i sakristiet og forbød ham å forrette, og forlangte at han skulle ta av seg sin prestedrakt. Pastor Carlsen nektet blankt og sa at han var kommet for å holde gudstjeneste og det aktet han å gjøre. Politimennene ble forvirret over pastoren faste holdning og forlot sakristiet "for å innhente nærmere ordre". Pastoren gikk imens inn i kirken, og forlot den ikke før gudstjenesten var over. (Som bekjent går presten ut i sakristiet før han går opp på prekestolen, men pastoren tok ingen sjangser.) Pastor Carlsen er fra 17. august forvist fra Oslo Bispedømme.

Så drastisk som overfor pastor Carlsen ble det ikke fart fram mot noen av de andre avskjedigede prester som talte i sine menigheter. Pastor Riise-Hansen i Ullern sogn og pastor Wisløff i Trefoldighet som begge har taleforbud i "rikets kirker", forrettet og preket begge 2 uforstyrret i sine kirker. Pastor Roseff derimot (Bergravss sekretær), som stod ferdig til å gå i kirken søndag morgen, ble hindret av politiet ved at de ganske enkelt låste ham inne.

- V -

DEN KJENTE FOTBALLSPILLER

Asbjørn Halvorsen er nylig arrestert og den samme skjebne har rammet en rekke i rettsmenn i det siste. Fra Horten, Sarpsborg, Moss og en rekke andre steder meldes også om tallrike arrestasjoner, bl.a. av byfogd Didrikssen og sønn, Sarpsborg og fylkeslege Bjelke, Moss.

- V -

OSLO OG AKERS KRISLAGRE

av kjøtthermetikk og andre matvarer er beslaglagt av tyskerne og kjørt direkte til frilagre på havna. Det er opploftende å tenke på at alt hva befolkningen i Oslo og Akers skulle ha fått tilbake på til vinteren, nå går ut av landet - men våre velyndere nøyer seg ikke med det. I Samvirke-lagrene rekviserer de nå alt disse cier av poteter og gryn. Og prøtene tar de ikke bare der og i bøndenes kjellare: De beslaglegger potetsakrene rundt omkring. Og bøndene må stå og se på horder av tyske marinegaster og soldater ta opp rubb og stubb av hva de cier.

- V -

EN LØRDAGSKVELD I SOMMER

nyttos ungdommer fra Asgårdstrand og omegn på en rydning inne i skogen for å få seg en svingom. Lensmannen fikk snusen i den stygge utskeien, overasket de unge på fersk gjerning, og illa hvor især en pengebøte. Ikke alle fikk like store bøter. De som var hjemmekrørende i Slagen, måtte betale dobbelt så mye som de andre. For i Slagen var det sorg: En legionær var følt.

- V -

NASIPAMPENE

og deres leiesvenner innen fagbevegelsen har som tidligere planlagt store "sceneforandringer" i forbinnelse med forskjellige forbunds og foreningers sammensetning og virkeområde.

Saledes vil enkelte yrkesforeninger som tidligere stod utenfor landsorganisasjonen, nå bli innlemmet og oppatt i de fagforeningene de søker til, mens andre foreninger blir oppdelt og utskilt. Disse og andre forandringer som er på trappene, må nødvendigvis melføre endringer også i styrernes sammensettning. De komiske har derfor i disse dager sendt ut et skriv hvor de ber om forslag på tillitsmenn til de hverv som blir å besette som følge av omorganiseringen. De nye tillitsmenn - heter det i skrivet, vil i visse tilfelle få et stort arbeidsfelt, idet de nyinnlemmede yrkesforeningers midler skal overtas og forvaltes.

De angeldende foreningsmedlemmer for hvem dette blir aktuelt, alveres på det bestemteste mot å erklære seg villig til å overta noe sådant nytt tillidshverv. De vil i så tilfelle delta aktivt i "nasinedbrytingen" av vår organisasjon og stille seg på foredernes side i kampen om vår frie fagbevegelse. Overlat det til de komiske å utpeke de nye tillitsmenn blant sine egne råtna eksister, og la dem skalte og valte med den nasifiserte organisasjon inntil vi igjen kan bygge opp vår